

Ляшенко Віктор Юрійович,
начальник відділу кримінального аналізу
Головного управління Національної
поліції в Житомирській області

**ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ
ДИВЕРСІЙНОЇ ТА ТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
КООРДИНОВАНОЇ СПЕЦСЛУЖБАМИ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України зумовила трансформацію характеру загроз національній безпеці та появу нових викликів для правоохоронної системи держави. Поряд із веденням бойових дій противник активно використовує диверсійну діяльність, терористичні методи та інші форми підривної роботи на території України [3; 4].

У таких умовах особливого значення набуває кримінальний аналіз як один із ключових елементів інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності. Його основним завданням є не лише узагальнення інформації про вчинені кримінальні правопорушення, а й виявлення закономірностей злочинної діяльності, встановлення взаємозв'язків між подіями та особами, визначення факторів ризику, прогнозування можливих загроз і розроблення рекомендацій для прийняття управлінських рішень [2].

Зокрема, у період з 01.01.2024 до 06.06.2026 підрозділами поліції ГУНП в Житомирській області зареєстровано 37 фактів вчинення кримінальних правопорушень за координацією представників спецслужб російської федерації, передбачених ст. 113 – 3, 114-1 – 10, 115 – 4, 194 – 12, 258 – 8 КК України. Унаслідок належної організації роботи та своєчасного вжиття необхідних заходів забезпечено встановлення осіб у 35 (94,59 %) кримінальних провадженнях зазначеної категорії [1].

Практика протидії злочинам, що мають ознаки диверсійної та терористичної діяльності, свідчить про їх високий рівень латентності, ретельну підготовку та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Організатори таких злочинів дедалі частіше використовують дистанційні способи

управління виконавцями, засоби анонімного зв'язку та цифрові платформи, що суттєво ускладнює їх своєчасне виявлення та документування протиправної діяльності [2; 3].

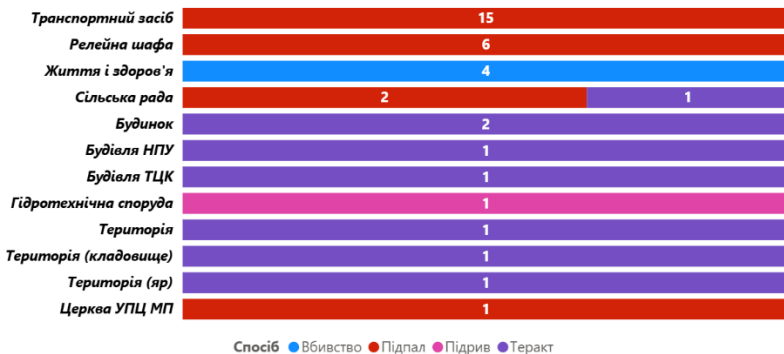
Результати проведених аналітичних досліджень свідчать про те, що основними об'єктами злочинних посягань залишаються об'єкти, пов'язані із забезпеченням обороноздатності держави, функціонуванням критичної інфраструктури, діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, а також життя і здоров'я представників сил безпеки та оборони України [1]. Вибір таких об'єктів обумовлений прагненням злочинців досягти максимального суспільного резонансу, створити відчуття небезпеки серед населення та негативно вплинути на функціонування державних інституцій.

За результатами аналізу встановлено, що у структурі кримінальних правопорушень зазначеної категорії можна виокремити п'ять основних груп об'єктів, на які найчастіше спрямовується злочинна діяльність, а саме:

- Транспортні засоби: з символікою ЗСУ.
- Інфраструктурні об'єкти: релейні шафи, комунікаційне обладнання, елементи транспортної чи енергетичної інфраструктури.
- Життя та здоров'я осіб, які мають пряме відношення до сил оборони.
- Адміністративні будівлі: державні установи, сільські (селищні) ради.
- Житлова нерухомість: приватні будинки, квартири.

Аналіз способів вчинення злочинів досліджуваної категорії дозволяє констатувати їх поступову еволюцію. Якщо на початкових етапах переважали дії, спрямовані на пошкодження або знищення майна шляхом підпалів чи інших способів механічного впливу, то останнім часом спостерігається тенденція до використання більш складних та небезпечних способів вчинення злочинів. Зокрема, зростає роль терористичних методів впливу, застосування саморобних вибухових пристроїв (СВП), а також безпосередніх посягань на життя та здоров'я осіб (отруєння), діяльність яких пов'язана із забезпеченням оборони держави [1].

Одним із важливих напрямів кримінального аналізу є дослідження особистості правопорушника. На основі вивчення 35 встановлених осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень зазначеної категорії, сформовано узагальнений портрет правопорушника. Результати дослідження показали, що серед виконавців злочинів диверсійно-терористичного характеру переважають молоді особи працездатного віку. Найбільш криміногенно активною є вікова група 18–25 років, до якої належать 22 особи (68,8 %) від загальної кількості. Водночас 4 особи (12,5 %) є неповнолітніми, 3 особи (9,4 %) перебувають у віковій категорії 26–35 років, ще 3 особи (9,4 %) – віком 36 років і старше. Середній вік виконавців становить 21,2 року, а особи 2004–2008 років народження складають 62,5 % від загальної кількості досліджених. Наймолодшому виконавцю на момент вчинення кримінального правопорушення було 16 років. Отримані результати вказують на суттєву концентрацію злочинної активності серед молоді, тоді як особи старших вікових категорій представлені поодинокими випадками та не формують значної частки досліджуваної сукупності [1].

Характерною особливістю є те, що значна частина таких осіб раніше не потрапляла до поля зору правоохоронних органів як учасники злочинної діяльності. Організаторами впроваджуються механізми дистанційного вербування та залучення до протиправної діяльності осіб, які перебувають у складних соціальних або матеріальних умовах, мають недостатній рівень правової свідомості [1].

Під час здійснення кримінального аналізу також простежується тенденція до активного використання цифрового середовища для організації злочинної діяльності. Сучасні месенджери, соціальні мережі та інші онлайн-платформи створюють умови для прихованої комунікації між організаторами та виконавцями, передачі інструкцій, координації дій та контролю за виконанням поставлених завдань. Такий підхід забезпечує високий рівень анонімності та значно ускладнює процес встановлення організаторів злочинів [2].

За цих умов особливої актуальності набуває комплексний кримінальний аналіз, який передбачає поєднання інформації з різних джерел. Йдеться про використання відомостей, отриманих під час оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, моніторингу відкритих джерел інформації, аналізу телекомунікаційних даних, цифрових слідів, фінансових операцій та інших інформаційних ресурсів. Саме комплексний підхід дозволяє формувати цілісну картину злочинної діяльності, встановлювати приховані взаємозв'язки між подіями та своєчасно виявляти ознаки підготовки нових протиправних дій [2].

Суттєве значення для підвищення ефективності кримінального аналізу має використання сучасних інформаційних технологій. Впровадження програмно-аналітичних комплексів, засобів візуалізації даних та елементів штучного інтелекту відкриває нові можливості для обробки даних, виявляти приховані закономірності та підвищувати якість аналітичних продуктів [2].

Одним із дієвих інструментів підвищення ефективності кримінального аналізу є інтеграція можливостей відеоаналітики та спеціалізованих програмних продуктів з функціями автоматизованого розпізнавання обличч.

Використання таких технологій дозволяє здійснювати оперативний пошук осіб за наявними зображеннями, встановлювати їх переміщення між різними локаціями, виявляти потенційні зв'язки між фігурантами кримінальних проваджень та формувати додаткові джерела доказової інформації. Практика свідчить, що зазначені інструменти є ефективними не лише під час розкриття вже вчинених злочинів, а й у реалізації заходів, спрямованих на їх попередження та своєчасне виявлення підготовчих дій [2].

Водночас подальший розвиток кримінального аналізу потребує вирішення низки актуальних проблем. Насамперед це стосується необхідності вдосконалення міжвідомчого

інформаційного обміну, підвищення рівня технічного оснащення аналітичних підрозділів, розширення доступу до інформаційних ресурсів та удосконалення системи професійної підготовки аналітиків. Не менш важливим є формування єдиних підходів до здійснення кримінального аналізу та впровадження сучасних методик оцінки кримінальних загроз.

Отже, кримінальний аналіз в умовах воєнного стану є одним із найбільш ефективних інструментів протидії диверсійній та терористичній діяльності. Результати проведених досліджень свідчать про наявність стійких тенденцій щодо способів організації злочинів, вибору об'єктів посягання та механізмів залучення виконавців. Своєчасне виявлення таких закономірностей дозволяє підвищити ефективність діяльності правоохоронних органів, забезпечити належний рівень захисту об'єктів критичної інфраструктури та оборонного сектору, а також сприяє формуванню ефективної системи попередження загроз національній безпеці [4].

Подальший розвиток кримінального аналізу повинен ґрунтуватися на широкому використанні сучасних інформаційних технологій, розширенні міжвідомчої взаємодії та впровадженні інноваційних аналітичних підходів, що відповідають сучасним викликам і потребам правоохоронної діяльності.

Список використаних джерел

1. Статистичні відомості з Інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (за січень 2024 – червень 2026 року) : звіт кримінальної статистики Житомирської області.
2. Реалізація філософії «Intelligence-led Policing» в системі кримінального аналізу Національної поліції України : монографія / О. Користін та ін. ; за заг. ред. О. Є. Користіна. Київ : ВАІТЕ, 2024. 444 с.
3. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>